

378.147(082)

T.78

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

**Трудова та професійна
підготовка молоді:
проблеми та шляхи
їх розв'язання**

В умовах організації комунікативно спрямованого навчання все більш нагальною стає потреба змін в системі відносин "викладач-студент", які ніколи не бувають нейтральними: вони або сприяють активній пізнавальній діяльності студентів, або заважають їй. Якщо викладачі будують свої відносини зі студентами на основі принципу гуманізму, ставлячись до кожного з них як до найвищої цінності, спілкування будується на основі поваги, доброзичливості, проходить в атмосфері довіри та відкритості, як спілкування рівноправних партнерів в однаковій мірі достойних поваги. На заняттях студенти активні, сміливо виражають свою думку. Успіхи кожного постійно оцінюються, помилки разом усуваються.

Проведене дослідження довело, що в умовах комунікативно спрямованого навчання кожне заняття стає для студентів "школою" мислення, яка перетворює їх із свідків в активних учасників наукового пошуку, стимулює пізнавальну діяльність, вчить творчо мислити.

О.Л.Пінська, Т.Л.Шепеленко

м. Кривий Ріг

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ТВОРЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі підвищення якості шкільної освіти особливу увагу до себе привертає проблема підготовки майбутнього вчителя до творчої педагогічної діяльності, тому що тільки творчий вчитель здатний до організації навчально-виховного процесу на основі врахування індивідуальних здібностей, нахилів, обдарованості дітей, формування відносин, які б забезпечували учням успіх у творчій діяльності.

В психолого-педагогічній літературі не має однозначного тлумачення поняття "педагогічна творчість". Але на думку більшості учених педагогічна творчість - це оригінальне та високоефективне вирішення вчителем навчально-виховних завдань, пошук оптимального педагогічного розв'язку конкретних педагогічних ситуацій, застосування нестандартних прийомів діяльності, здатність передбачати, емоційно переживати та проектувати розвиток особистості учня.

Творча педагогічна діяльність визначається діями від нестандартного розв'язку простого завдання до створення об'єктивно нового в теорії та практиці навчання і виховання.

Слід зазначити, що творчість студентів – це, здебільшого, суб'єктивно значуща творчість. Це творчість, результати якої не завжди бувають соціально значущими і новими об'єктивно. В суб'єктивній творчості новизна полягає в тому, що студент самостійно підходить до створення уже відомого, до суб'єктивно своєрідної комбінації старого. Об'єктивна соціальна значимість такої творчості полягає в тому, що в процесі творчої діяльності, з одного боку, реалізуються творчі можливості студента, а з іншого – здійснюється їх розвиток, що призводить до зміни самого суб'єкта творчості, тому що “сама творчість є умовою становлення, самопізнання і розвитку особистості” (2, с. 29-30).

В умовах масовості вчительської професії, відсутності професійного відбору абітурієнтів педагогічних вузів, постає питання можливості навчання усіх студентів педагогічній творчості. Аналіз наукових праць засвідчує, що творчість є специфічною здатністю кожної людини, а тому її можна і необхідно розвивати. Будь-яку людину можна навчити творчості при умові стимулювання її творчої діяльності. Тільки одні люди включаються у творчий процес самі, а інших треба розбудити до творчості, створивши ситуацію, яка б стимулювала необхідність творчого процесу, ситуацію віри у свої творчі сили.

Підготовка майбутнього вчителя до творчої діяльності як складової його загальнопедагогічної підготовки передбачає: оволодіння студентами теоретичними знаннями з проблем педагогіки та психології творчості; розвиток творчих здібностей, мотивів і характерологічних якостей особистості, які забезпечують успіх у творчій діяльності; формування професійно-творчих умінь; оволодіння методиками діагностування власного творчого потенціалу та творчих можливостей учнів і учнівського колективу.

Сучасна традиційна система навчально-виховного процесу вузу недостатньо спрямована на врахування особистісного творчого потенціалу студентів та розвиток їх творчих можливостей. Формування творчої особистості може відбуватися лише за певних психолого-педагогічних умов, які сприяють творчій діяльності студентів та стимулюють їх творчу активність.

Шлях до творчості у кожного студента індивідуальний. Це проявляється в тому, що кожен з них з різною глибиною розуміє і з різним рівнем творчості справляється з учбовими завданнями.

Творчий розвиток майбутнього вчителя в значній мірі залежить від адекватного уявлення про себе, свої можливості, самооцінки, в якій відображається ступінь розвитку у

особистості почуття самоповаги, впевненості в собі. У зв'язку з цим великого значення набуває формування у студентів позитивної професійної Я-концепції, яка виступає умовою реалізації їх творчих можливостей. Багаточисленними дослідженнями доведено, що навіть обдарована людина не може ефективно реалізувати свій творчий потенціал, якщо вона не вірить у власні сили.

Тому умовою розкриття творчих можливостей особистості є створення в процесі співробітництва викладача і студентів та студентів між собою, їх співдружності і співтворчості "ситуації успіху".

Процес особистісного творчого зростання потребує постійної позитивної оцінки, заохочування та схвалення нестандартного розв'язання поставлених завдань з боку викладача. Для авторів і творців оригінальних задумів важливе значення, як свідчить досвід, мають судження однокурсників, в яких підкреслюється своєрідність та неповторність їх дій. І навпаки, невисока оцінка результатів, холодне емоційне ставлення до студента і його досягнень з боку оточуючих гальмує прояви творчої активності особистості.

Серед факторів, які стримують творчий пошук окремих студентів, відзначається ставлення до них представників групи, які не вирізняються творчими здібностями. В такому випадку частина креативно мислячих студентів, які спочатку прагнули проявити свій творчий потенціал, поступово намагається "не виділятися", "бути як всі". Неприятливі умови в групі перешкоджають прояву нестандартної думки, творчої ініціативи, що суттєво негативно впливає на формування творчої самосвідомості студентів.

Тому створення творчої атмосфери на заняттях, доброзичливість викладача і студентів, відсутність категоричних оцінок є обов'язковою умовою ефективної підготовки студентів до творчої педагогічної діяльності.

Творча особистість формується тільки у творчій діяльності, яка забезпечується створенням на кожному занятті творчої ситуації. Творча ситуація - це ситуація, яка потребує вирішення певного протиріччя, або проблеми і може бути створена в процесі розв'язання творчих завдань, вирішення навчальних проблем, дискусій, критичного аналізу літератури, ігрових ситуацій, навчально-експериментальної та дослідницької діяльності.

Застосування варіативних завдань, поєднання групових та індивідуальних форм роботи при розв'язанні творчих завдань викликають інтерес і творче ставлення до них не тільки у студентів з високими креативними можливостями, а і у тієї

частини студентів, які не відрізняються гнучкістю, послідовністю та самостійністю мислення.

В процесі вирішення педагогічних ситуацій студенти вчатья виділяти істотні ознаки педагогічних явищ, співставляти факти, вказувати найбільш ймовірні припущення, вибирати ефективні способи розв'язку.

Значна роль у розвитку творчої особистості майбутнього вчителя належить ігровій діяльності, яка, моделюючи творчий навчально-виховний процес, створює сприятливі умови для формування мотивів творчої діяльності, які стимулюють творчу активність студентів. Творча активність є умовою прояву і розвитку творчого потенціалу особистості, механізмом реалізації її творчих здібностей.

Специфіка формування творчої особистості студента в повній мірі залежить від рівня творчого потенціалу викладача. Якщо викладач має низький рівень творчих здібностей, то він віддає перевагу традиційним формам і методам навчання. Викладання учбового матеріалу у безособовій формі, без глибокого аналізу процесу виникнення даних знань, розкриття закономірностей педагогічного процесу, визначення шляхів його удосконалення, прогнозування результатів діяльності, важкий для сприймання науковий стиль викладу гальмують творчі можливості основної частини студентів.

Література

1. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. - М.: Педагогика, 1990.
2. Кичук Н.В. Формування творчої особистості вчителя. - К., 1991.
3. Шевченко П.И., Красовский Б.Д., Дмитрик И.С. Подготовка студентов к профессионально-педагогическому творчеству. - Киев: Наук.думка, 1992.

З.С. Кучер

м. Кривий Ріг

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ "ОБЛАДНАННЯ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА"

Молодь завжди була схильною до нового, цікавого, тому експериментувати разом зі студентами першого курсу значно простіше. Це є головний аргумент для запровадження інноваційних технологій в навчальний процес. Нова система навчання у порівнянні із загальноосвітньою школою, бажання студентів у новому колективі проявити себе, потяг до самовираження, самовдосконалення, необхідність виховання